

KUD: 373.3:004.8(05)

NDIKIMI I PËRDORIMIT TË CHATGPT TE NXËNËSIT: PËRPARËSITË DHE SFIDAT

Luljeta Shala
Alketa Gashi-Fazliu

Abstrakt

Në epokën e digjitalizimit, inteligjenca artificiale (IA) po e transformon ndjeshëm mënyrën e të nxënësve në arsimin e mesëm të lartë. Ky studim shqyrton mundësitë e ndikimit të IA-së, me fokus në ChatGPT, në përvorjen e të nxënësve të nxënësve 14-15 vjeç. Theksi vihet mbi balancimin midis përfitimeve dhe sfidave të integritetit të IA-së në arsim, duke analizuar ndikimin e saj në rezultatet mësimore, zhvillimin e mendimit kritik dhe ruajtjen e etikës shkollare.

Qasja metodologjike për grumbullimin e të dhënave sasiore është realizuar përmes pyetësorëve (N= 150) nxënës, si dhe qasja cilësore, intervista me (N=34) mësuesdhënëse. Nxënësit raportojnë përfitime të dukshme nga përdorimi i IA, si përmirësimi i aftësive të shkrimit, pasurimi i fjalorit dhe mbështetje në kuptimin e teksteve. Megjithatë, ata theksojnë edhe sfida të tilla si varësia nga teknologjia, pasaktësia e informacionit dhe ndikimi në aftësinë për të menduar në mënyrë të pavarur.

Mësuesdhënësit shfaqin shqetësime lidhur me autenticitetin e punimeve të nxënësve dhe humbjen e mendimit kritik, duke kërkuar politika dhe udhëzime më të qarta për përdorimin etik dhe efektiv të IA-së. Studimi nënvizon nevojën për edukim digjital dhe trajnime për mësuesdhënësit, në mënyrë që përdorimi i teknologjisë të ndihmojë zhvillimin e aftësive të pavarura të të nxënësve, jo varësinë nga ajo.

Gjetjet sugjerojnë se, nëse përdoret me ndërgjegjësim dhe nën kontroll të vazhdueshëm, ChatGPT mund ta përmirësojë ndjeshëm cilësinë e të nxënësve, duke ruajtur njëkohësisht integritetin shkollor dhe mendimin kritik. Rekomandohet hartimi i politikave arsimore që përfshijnë udhëzime etike, trajnime dhe mbikëqyrje të qëndrueshme për një integritet të plotë dhe të përgjegjshëm të inteligjencës artificiale në arsimin e mesëm të lartë.

Fjalët kyçe: *inteligjenca artificiale, edukimi, ChatGPT, personalizim i të nxënësve, sfidat*

The impact of ChatGPT use on students: advantages and challenges

Luljeta Shala
Alketa Gashi-Fazliu

Abstract

In the era of digitalization, artificial intelligence (AI) is significantly transforming the way of learning in upper secondary education. This study examines the potential impact of AI, focusing on ChatGPT, on the learning experience of students aged 14-15. Emphasis is placed on balancing the benefits and challenges of integrating AI in education by analyzing its influence on learning outcomes, the development of critical thinking, and the preservation of academic ethics.

The methodological approach for collecting quantitative data was carried out through questionnaires (N = 150) with students, as well as a qualitative approach through interviews with teachers (N = 34). Students report noticeable benefits from using AI, such as improving writing skills, enriching vocabulary, and supporting text comprehension. However, they also highlight challenges such as technology dependency, information inaccuracies, and the impact on the ability to think independently.

Teachers express concerns regarding the authenticity of students' work and the loss of critical thinking, calling for clearer policies and guidelines for the ethical and effective use of AI. The study underlines the need for digital education and teacher training so that the use of technology supports the development of independent learning skills rather than dependency on it.

Findings suggest that, if used consciously and under continuous monitoring, ChatGPT can significantly enhance the quality of learning while preserving academic integrity and critical thinking. It is recommended to draft educational policies that include ethical guidelines, training, and sustainable supervision for the full and responsible integration of artificial intelligence in upper secondary education.

Keywords: artificial intelligence, education, ChatGPT, personalized learning , challenges

1. Hyrje

Ndryshimet e shpejta teknologjike, inteligjenca artificiale në veçanti, është bërë një komponent i rëndësishëm për studime. Këto zhvillime po marrin një rol të rëndësishëm edhe në fushën e arsimit- mësimdhënies dhe të të nxënësve. ChatGPT dita-ditës po shndërrohet në një mjet dhe strategji pune, gjë që po i ndihmon mësimdhënësit dhe nxënësit të mësojnë në mënyrë më të personalizuar dhe kreative. Ky mjet lehtëson krijimin e materialeve mësimore dhe ofron ndihmë të veçantë për çdo nxënë, duke përmirësuar edhe mënyrën e mësimdhënies.

Ky studim ka në fokus sfidat dhe mundësitë që lindin nga përdorimi i ChatGPT në mjedisin arsimor. Duke u bazuar në teorinë e konstruktivizmit social (Vygotsky, 1978), teknologjia mund të shërbejë si "ndërmjetësuese e të nxënësve", duke ndihmuar nxënësit të arrijnë njohuri të reja aty ku fëmija mund të mësojë me pak ndihmë, pra brenda Zonës së Zhvillimit të Përafërt (ZPD) përmes ndërveprimit me mjetet digjitale. ChatGPT mund të veprojë si një udhëzues virtual, duke ndihmuar nxënësit të strukturojnë njohuritë e tyre dhe të angazhohen në procese të të nxënësve të vetëdrejtuar. Në njëfarë mënyre, tani ChatGPT po mëton ta zëvendësojë rolin e mësimdhënësit në ZPD, si lehtësues në tejkalimin e vështirësive gjatë procesit mësimor. Përveç kësaj, modeli Technology Pedagogy Content Knowledge - TPACK (Mishra & Koehler, 2006) argumenton se integrimi i suksesshëm i teknologjisë në mësimdhënie kërkon ndërthurje të njohurive mbi përmbajtjen, pedagogjinë dhe teknologjinë. Përdorimi i ChatGPT në arsim duhet të marrë parasysh këta komponentë për të siguruar një mësimdhënie efektive dhe të personalizuar.

Qasje tjetër teorike e rëndësishme është edhe teoria e të nxënësve të personalizuar (VanLehn, 2011), e cila sugjeron se sistemet inteligjente mund të analizojnë performancën e nxënësve dhe të ofrojnë ndihmë të individualizuar në kohë reale. Përmes ChatGPT, është e mundur të personalizohet përvoja e të nxënësve bazuar në nevojat specifike të nxënësve, duke përmirësuar rezultatet akademike dhe duke rritur angazhimin e tyre në

procesin mësimor. Teoria e ngarkesës kognitive (Sweller, 1988) thekson rëndësinë e dizajnit të materialeve mësimore në mënyrë që të minimizohet mbingarkesa kognitive dhe të optimizohet të nxënësve. Prandaj ChatGPT mund të ndihmojë në strukturimin e informacionit në mënyrë që ta lehtësojë përpunimin dhe të kuptuarit e tij nga ana e nxënësve.

Megjithëse ChatGPT ka përfitime të shumta në arsim, ai ngre gjithashtu çështje etike dhe sfida praktike, përfshirë varësinë nga teknologjia, ndikimin në zvogëlimin e aftësisë të mendimit kritik dhe rrezikun e përhapjes së informacionit të pasaktë. Prandaj, është e rëndësishme që përdorimi i kësaj teknologjie të jetë i përgjegjshëm dhe i bazuar në praktika pedagogjike të strukturuar mirë.

Ky studim shqyrton mundësitë se si ChatGPT ndikon në arsimin e sotëm, duke nxjerrë në pah përfitimet dhe vështirësitë. Gjithashtu, do të japë këshilla për mësimdhënës dhe rekomandime për politikëbërësit për përdorimin më të mirë të kësaj teknologjie në shkolla.

2. Shqyrtimi i literaturës

Përdorimi e inteligjencës artificiale në mësimdhënie dhe në të nxënë, e veçanërisht ChatGPT, ka nxitur interesim të madh jo vetëm të shoqërisë, por edhe të hulumtuesve të shumtë në gjithë botën. Ray (2023) ofron pikëpamjet e tij mbi zhvillimin dhe përdorimet e ChatGPT, duke theksuar sfidat etike, paragjykimet e të dhënave dhe çështjet e sigurisë. Gjithashtu, Kohnke (2019) shqyrton avantazhet dhe kufizimet e përdorimit të ChatGPT në mësimdhënien e gjuhëve, duke theksuar nevojën për aftësi digjitale të mësimdhënësit dhe nxënësit.

Sahna Sreen & Majid (2024) analizuan mundësitë e ChatGPT për personalizimin e të nxënësve, vlerësimet formuese dhe feedback-un e vazhdueshëm, por paralajmërojnë për rreziqet e informacionit të pasaktë dhe çështjet e privatësisë. Dwivedi et al. (2023) trajtojnë ndikimin e ChatGPT në arsimin dhe shqetësimet mbi praktikën mësimore dhe privatësinë, duke kërkuar më shumë kërkime për përdorim të sigurt dhe efektiv.

Lo (2023) konstaton se performanca e ChatGPT ndryshon sipas lëndëve dhe detyrave, duke theksuar nevojën për rishikim të politikave arsimore. Gjithashtu, Sok & Heng (2023) identifikuan disa përfitime nga përdorimi i ChatGPT, si vlerësimi i të nxëniet, përmirësimi i praktikave pedagogjike dhe mbështetja për krijimin e ideve, por paralajmërojnë për rreziqet në integritetin akademik. Ndërsa, Kasneci et al. (2023) analizuan përdorimin e modeleve të mëdha të gjuhës në arsim, duke nënvizuar përfitimet dhe sfidat e tyre. Sallam (2023) shqyrton përdorimin e ChatGPT në arsimin shëndetësor, duke theksuar ndihmën në shkrimin shkencor dhe trajnimin profesional, por paralajmëron për kufizimet e tij.

2.1. Historia dhe zhvillimi i inteligjencës artificiale

Inteligjenca artificiale (IA) ka filluar të zhvillohet seriozisht në vitet 1950, me Alan Turing që hapi rrugën për krijimin e një sistemi të bazuar në logjikë dhe arsyetim, duke propozuar testin e njohur si "Testi i Turingut" (Turing, 1950). Ky test kishte për qëllim të vlerësonte aftësinë e makinave për të demonstruar inteligjencë të ngjashme me atë njerëzore. Kjo periudhë e hershme e zhvillimit të IA ishte e fokusuar në krijimin e sistemeve që mund të imitonin njohuritë dhe aftësitë e mendimit logjik. Përpjekjet e para u përqendruan në krijimin e programeve që mund të zgjidhnin detyra të përbëra nga llogaritje matematikore dhe probleme logjike. Gjatë dekadave të mëvonshme, fushat si mësimi i makinerisë dhe mësimi i thellë e bënë IA më të fuqishme, duke mundësuar simulimin dhe përpunimin e një sërë aftësish që përpara ishin të lidhura ngushtë me mendimin njerëzor (Russell & Norvig, 2016).

Nga viti 1990 IA filloi të përdorë modele më të sofistikuara që mund të interpretonin të dhënat dhe të zgjidhnin probleme të natyrës më komplekse, duke përfshirë kërkime më të avancuara për njohjen e të dhënave dhe zhvillimin e algoritmeve të mësimi të thellë. Ky zhvillim ka lejuar që teknologjitë e IA të aplikohen në një gamë të gjerë fushash, përfshirë arsimin. Në vitet e fundit, teknologjitë si modelet e gjuhës natyrore si GPT (Generative Pretrained Transformer) të OpenAI kanë bërë hapa të jashtëzakonshëm përpara, duke mundësuar simulimin e komunikimit të

natyrshëm midis makinave dhe njerëzve (Vaswani et al., 2017). Kjo ka mundësuar përdorimin e ChatGPT, një model i avancuar i IA, për të përmirësuar mënyrën se si mund të ndihmohet mësimi i nxënësve dhe për të mundësuar mundësi të reja për mësim të personalizuar.

Sipas Dida (2023), revolucioni i IA filloi me ChatGPT-2, i prezantuar nga OpenAI më 30 nëntor 2022. OpenAI, themeluar nga figura të njohura si Elon Musk dhe Sam Altman, me Mira Muratin si CTO, një inxhinierë shqiptare nga Vlora. ChatGPT arriti 100 milionë përdorues në dy muaj dhe kishte mbi 1.6 miliardë përdorues në mars 2023. Vlora e OpenAI arriti në 29 miliardë dollarë pas një financimi prej 10 miliardë dollarësh nga Microsoft (Dida, 2023).

2.2. ChatGPT dhe teknologjitë e IA në arsimin e nxënësve

ChatGPT, një nga modelet më të avancuara të IA, përdor mësimin e thellë për të analizuar dhe gjeneruar tekst në mënyrë natyrale, duke fituar popullaritet në arsim. Sipas Micabalo et al. (2024), ai ndihmon nxënësit në zhvillimin e aftësive të shkrimit dhe të leximit, duke ofruar mbështetje për krijimin dhe rishikimin e materialeve mësimore. Teknologjia e IA mundëson mësim të personalizuar, duke lehtësuar përvetësimin e koncepteve komplekse (Smith & Lee, 2022). Përveç kësaj, ChatGPT përmirëson aftësitë e strukturimit dhe qartësisë në shkrim (Cattoni & Pasqualotto, 2024) dhe ndihmon në zhvillimin e leximit përmes materialeve të përshtatura.

2.3. Sfidat e përdorimit të IA dhe ChatGPT në arsimin e nxënësve

Sipas Lawasi et al. (2024), një nga sfidat kryesore të përdorimit të IA në nxënie është varësia e nxënësve nga teknologjia, e cila mund t'i dëmtojë aftësitë e tyre për mendim kritik dhe zgjidhje të pavarur të problemeve. Po ashtu, ChatGPT ngre shqetësime mbi integritetin akademik, duke lehtësuar krijimin e përmbajtjes pa përpjekje personale dhe duke rritur rrezikun e plagjiaturës (Miller et al., 2023). Për të shmangur këto sfida, është e nevojshme vendosja e udhëzimeve të qarta dhe trajnimi për përdorimin etik

të teknologjisë. Gjithashtu, politikat e mbrojtjes së privatësisë duhet të sigurojnë sigurinë e të dhënave të nxënësve (Miller et al., 2023).

2.4. Aspektet etike dhe mbikëqyrja e përdorimit të IA

Përdorimi i AI në arsim duhet të jetë i kujdesshëm dhe etik, duke siguruar mbikëqyrje dhe mbrojtje të të dhënave të nxënësve (Miller et al., 2023). Trajnimi i mësimeve dhe nxënësve mbi përdorimin e sigurt të këtyre mjeteve është thelbësor për një mjedis të besueshëm mësues. Ndërsa ChatGPT ofron mundësi për personalizimin e mësimit, ai gjithashtu paraqet sfida që duhen menaxhuar me politika të forta etike dhe masa mbrojtëse për të minimizuar rreziqet dhe për të maksimizuar përfitimet.

3. Deklarimi i problemit të studimit

Ky studim fokusohet në ndikimin e inteligjencës artificiale, veçanërisht ChatGPT, dhe në analizën e sfidave dhe mundësive që sjell përdorimi i saj në procesin e mësimit dhe të nxënësve. Përdorimi i IA-së në arsim ka hapur mundësi për përmirësimin e aftësive akademike dhe zhvillimin e mendimit kritik të nxënësve, por njëkohësisht ka ngritur shqetësime në lidhje me autonominë e tyre, si dhe rreziqet e plagjiaturës dhe varësisë nga teknologjia.

3.1. Qëllimi i studimit, pyetjet kërkimore dhe hipotezat e hulumtimit

Ky studim synon të thellojë të kuptuarit e ndikimit të përdorimit të aplikacionit ChatGPT te nxënësit, duke vlerësuar përparësitë dhe sfidat që kjo teknologji i paraqet në procesin e të nxënësve. Studimi ka për qëllim të shqyrtojë ndikimin e ChatGPT në zhvillimin e këtyre aftësive dhe të identifikojë praktikën më të mirë për përdorimin e IA-së në mjedisin arsimor, duke marrë parasysh çështjet etike dhe sigurinë e të dhënave. Rezultatet e studimit do të ndihmojnë në krijimin e politikave dhe praktikave të qëndrueshme për integrimin e teknologjisë në arsim, mësime dhe të nxënësve.

Pyetjet e studimit:

1. Si ndikon përdorimi i ChatGPT në përmirësimin e aftësive të nxënësve për të shkruar dhe lexuar?
2. Sa ndihmon ChatGPT në personalizimin e procesit të të nxënit?
3. Cilat janë sfidat kryesore që hasin nxënësit gjatë përdorimit të ChatGPT?
4. A ndikon përdorimi i ChatGPT në zhvillimin e mendimit kritik dhe autonomisë së nxënësve?

3.2. Hipotezat e hulumtimit

- H1: Përdorimi i ChatGPT ka një ndikim pozitiv në zhvillimin e aftësive të shkrimit dhe të leximit të nxënësit. (Nxënësit, të cilët e përdorin kanë aftësi më të mira në shkrim-lexim sesa nxënësit e tjerë);
- H2: ChatGPT ndihmon në personalizimin e mësimin, duke lehtësuar kuptimin e materialeve komplekse.
- H3: Përdorimi i vazhdueshëm i ChatGPT mund të reduktojë mendimin kritik dhe aftësinë për të zgjidhur probleme në mënyrë të pavarur. Nxënësit që e përdorin në vazhdimësi ChatGPT e kanë të reduktuar mendimin kritik dhe zgjidhjen e problemeve).
- H4: ChatGPT rrit rrezikun e plagjiaturës dhe të përdorimit joetik të informacionit në arsim.

4. Metodologjia e hulumtimit

Qasja e përzier është zbatuar në realizimin e hulumtimit. Kjo qasje ishte e përshtatshme për të ofruar një vlerësim të plotë të përparësive dhe sfidave që sjell përdorimi i teknologjisë së inteligjencës artificiale në arsim (Creswell, 2014). Për grumbullimin e të dhënave janë përdorur pyetësorë me nxënës dhe protokollin e intervistës me mësimdhënës.

4.1. Popullata dhe mostra

Popullatën e hulumtimit e përbëjnë nxënësit dhe mësime dhënësit e komunës së Prishtinës. Mostra është përzgjedhur në mënyrë rastësore dhe përbëhet nga 150 nxënës të ShML, të moshës 14-15 vjeç, dhe 34 mësime dhënësit nga niveli 6-9.

4.2. Instrumentet e hulumtimit

Instrumentet kryesore të hulumtimit ishin pyetësorët dhe intervistat, të cilat mundësuan mbledhjen e të dhënave nga nxënësit dhe mësime dhënësit.

Pyetësorët u përdorën për të mbledhur të dhëna sasiore mbi përvojat dhe perceptimet e tyre në lidhje me përdorimin e ChatGPT në procesin mësimor dhe përbëheshin nga pyetje me deklarata të mbyllura, sipas shkallës Likert, si dhe një pyetje e hapur.

Intervistat u zhvilluan me 34 mësime dhënësit të shkollave të komunës së Prishtinës, në nivelet 6–9. Ato ishin gjysmë të strukturuar dhe përfshinin pyetje të hapura, të cilat i lejuan mësime dhënësit të ndajnë përvojat dhe opinionet e tyre në mënyrë më të detajuar.

4.3. Procedura e mbledhjes së të dhënave

Mbledhja e të dhënave u zhvillua në disa faza. Fillimisht, pyetësorët u shpërndanë te nxënësit, pastaj u realizuan intervista individuale me 34 mësime dhënësit, duke përdorur pyetje të hapura për të mbledhur të dhëna më të detajuara.

4.4. Procedura e analizës së të dhënave

Për analizën e të dhënave, është bërë një kombinim i metodave të analizës sasiore dhe cilësore. Të dhënat sasiore janë analizuar përmes statistikave për të identifikuar përqindjet, DS dhe M dhe trendet kryesore që lidhen me përdorimin e ChatGPT nga nxënësit. Përdorimi i software-it të analizës statistike, si SPSS, ndihmoi në grumbullimin dhe analizimin e të dhënave (Field, 2013). Për analizën cilësore, u përdorën kodime dhe

tematizime/shpjegime, për të nxjerrë në pah çështjet dhe perspektivat kryesore që dalin nga intervistat.

5. Rezultatet nga intervistat me mësimdhënës

Në kuadër të këtij hulumtimi, u realizuan intervista gjysmë të strukturuar me 34 mësimdhënës nga shkollat e ciklit të mesëm të ulët në komunën e Prishtinës. Të dhënat e mbledhura u transkriptuan, u analizuan dhe u interpretuan përmes qasjes tematike, duke mundësuar identifikimin e përfitimeve, sfidave dhe nevojave të mësimdhënësve në raport me përdorimin e teknologjisë së inteligjencës artificiale në procesin arsimor.

Tabela 1. Të dhënat demografike të mësimdhënësve të përfshirë në intervista (N = 34)

<i>Variabla</i>	<i>Kategoria</i>	<i>Numri</i>	<i>Përqindja (%)</i>
<i>Gjinia</i>	<i>Mashkull</i>	9	26.5
	<i>Femër</i>	25	73.5
<i>Mosha</i>	<i>Deri në 25 vjeç</i>	1	2.9
	<i>26–35 vjeç</i>	6	17.6
	<i>36–45 vjeç</i>	17	50.0
	<i>46–55 vjeç</i>	8	23.5
	<i>Mbi 56 vjeç</i>	2	5.9
<i>Përgatitja profesionale</i>	<i>Fakulteti – Bachelor</i>	21	61.8
	<i>Master / Magjistër</i>	13	38.2
<i>Përvoja në arsim</i>	<i>Deri në 3 vjet</i>	6	17.6
	<i>4–6 vjet</i>	5	14.7
	<i>7–18 vjet</i>	17	50.0
	<i>19–30 vjet</i>	5	14.7
	<i>Mbi 31 vjet</i>	1	2.9
<i>Cikli i mësimdhënies</i>	<i>Cikli i mesëm i ulët (klasat 6–9)</i>	34	100.0

Nga 34 mësimdhënësit e përfshirë në studim, shumica dërrmuese (73.5%) ishin femra, duke reflektuar përbërjen gjinore tipike të arsimit parauniversitar në Kosovë. Më shumë se gjysma (50%) i përkisnin grupmoshës 36–45 vjeç, ndërsa grupmoshat 26–35 dhe 46–55 vjeç ishin gjithashtu të përfaqësuara në mënyrë të konsiderueshme.

Në aspektin e kualifikimit profesional, 61.8% e pjesëmarrësve i kishin përfunduar studimet bachelor, ndërsa 38.2% kishin gradë master.

Sa i përket përvojës në arsim, gjysma e tyre (50%) kishin 7–18 vjet përvojë pune, ndërsa 32.3% ishin mësimdhënës me më pak se 6 vjet përvojë, çka tregon për një grup të konsiderueshëm të mësimdhënësve të rinj, që mund të kenë nevojë për mbështetje dhe mentorim profesional. Vetëm një pjesëmarrës kishte mbi 31 vjet përvojë.

6. Analiza tematike e pyetjeve të hapura me mësimdhënës

6.1. Aspektet pozitive dhe shqetësimet mbi përdorimin e ChatGPT

Në intervistat e zhvilluara me 34 mësimdhënës të ciklit të mesëm të ulët në komunën e Prishtinës, u evidentuan qëndrime të ndryshme lidhur me përdorimin e ChatGPT nga nxënësit në procesin mësimor. Analiza tematike nxori në pah dy linja kryesore të perceptimeve: nga njëra anë ChatGPT shihet si një mjet që mund të përmirësojë procesin e të nxënësve, ndërsa nga ana tjetër si një burim shqetësimi për ndikimin në mendimin kritik dhe autenticitetin e punës së nxënësve.

Një pjesë e mësimdhënësve e vlerësuan ChatGPT si një mjet ndihmës për zhvillimin e kompetencave gjuhësore dhe të shkrimit, duke theksuar se ndihmon në strukturimin më të mirë të ideve dhe në rritjen e cilësisë së punimeve. Disa mësimdhënës vërejtën se nxënësit paraqesin detyra të përgatitura në mënyrë shumë profesionale: *“Ese shumë të qarta dhe të mirëpërpunuara për moshën që kanë nxënësit”* (N3), ndërsa të tjerë vunë re se *“përgjigjet ishin të sakta, pa gabime, që nuk është e zakonshme për nxënësit tanë”* (N8). Këto përvoja ilustronë perceptimin se përdorimi i

ChatGPT mund të ndihmojë nxënësit të përmirësojnë koherencën, saktësinë dhe pasurinë gjuhësore të punimeve të tyre.

Disa mësimdhënës prantuan se nxënësit e përdorin hapur këtë teknologji për të lehtësuar detyrat. Njëri prej tyre përmendi: *“Nxënësi më tha vetë që e kishte përdorur ChatGPT për ta bërë detyrën”* (N11), ndërsa një tjetër theksoi: *“E pashë që përdorte ChatGPT në telefon gjatë orës”* (N14). Në raste të tjera, mësimdhënësit vunë re ngjashmëri të pazakonshme midis punimeve të nxënësve: *“Disa detyra të nxënësve ishin thuajse identike”* (N18). Po ashtu, janë përmendur edhe vëzhgime indirekte nga kolegë dhe prindër, siç thekson një mësimdhënës: *“Një koleg më tha se nxënësit e përdorin ChatGPT në klasat e tyre dhe fshehurazi i sheh duke përdorur dhe pastaj përgjigjen”* (N16), apo siç raportuan prindërit, *“fëmijët e tyre e përdorin IA për sqarime, por edhe zgjidhje të detyrave si ndihmë”* (N17). Një tjetër mësimdhënës shtoi: *“Nxënësi jepte përgjigje të shpejta dhe të detajuara, sikur t’i kishte marrë nga një program”* (N24).

Këto komente pasqyrojnë ndërthurjen e perceptimeve pozitive dhe kritike. Nga njëra anë, ChatGPT shihet si një mjet që lehtëson të nxënit, përmirëson shprehjen dhe ofron mbështetje shtesë në kuptimin e materialeve mësimore; nga ana tjetër, ekziston shqetësimi se përdorimi i pakontrolluar mund të ulë aftësinë e nxënësve për të menduar në mënyrë kritike dhe për të punuar në mënyrë të pavarur.

Mësimdhënësit theksojnë se rreziku më i madh lidhet me varësinë teknologjike, humbjen e origjinalitetit në punime dhe zvogëlimin e përgjegjësisë personale të nxënësve. Prandaj, ata theksojnë domosdoshmërinë e vendosjes së udhëzimeve të qarta, masave monitoruese dhe rregullave etike për përdorimin e ChatGPT në mjediset arsimore. Në këtë kuptim, disa mësimdhënës sugjerojnë zhvillimin e bisedave të hapura dhe trajnimeve ndërgjegjësuere për mënyrën e integritetit të inteligjencës artificiale në mësimdhënie, duke synuar përdorimin e saj me përgjegjësi dhe qëllime zhvillimore.

Rezultatet nga analiza tregojnë se perceptimet e mësimdhënësve janë të ndara midis atyre që e konsiderojnë ChatGPT si një instrument mbështetës dhe modernizues të mësimdhënies dhe atyre që e shohin si rrezik për

mendimin kritik dhe autenticitetin e punës së nxënësve. Megjithatë, ekziston një pajtueshmëri e përgjithshme se përdorimi i kësaj teknologjie kërkon rregulla të qarta, orientim pedagogjik dhe etik, në mënyrë që të arrihet një balancim ndërmjet inovacionit teknologjik dhe integritetit akademik.

6.2. Niveli i informimit lidhur me inteligjencën artificiale

Rezultatet nga intervistat me mësimdhënësit e ciklit të mesëm të ulët (klasat 6–9) tregojnë se rreth gjysma e tyre janë të vetëdijshëm se nxënësit e përdorin ChatGPT gjatë procesit të të nxënës, zakonisht përmes vëzhgimeve të drejtpërdrejta në klasë ose bisedave të rastësishme me nxënësit. Megjithatë, njohuritë e tyre për funksionimin teknik dhe mënyrën e përdorimit të aplikacionit janë të kufizuara. Një pjesë tjetër e mësimdhënësve nuk kanë informacion të qartë mbi mënyrën se si nxënësit e përdorin këtë mjet, ndërsa disa shprehin hapur nevojën për trajnim profesional dhe udhëzime institucionale mbi përdorimin etik dhe efektiv të inteligjencës artificiale në arsim.

Një mësimdhënësi shprehet: *“Unë kam nevojë të mësoj vetë si ta përdor, që të mund të di nëse nxënësit e përdorin ose jo”* (N2), duke theksuar mungesën e përgatitjes personale për të kuptuar ndikimin real të teknologjisë. Një tjetër deklaron: *“Nuk e di si funksionon dhe si duhet të përdoret, por e kam parë që nxënësit e kanë në telefona të instaluar”* (N4), çka tregon një hendek mes ndërgjegjësimit për ekzistencën e këtij mjeti dhe kuptimit të mekanizmit të tij. Nga ana tjetër, disa mësimdhënësit kanë marrë informacion drejtpërdrejt nga nxënësit, siç dëshmon N3: *“Nxënësit më kanë treguar vetë që e përdorin ChatGPT për zgjidhje dhe sqarime lidhur me mësimet”*.

Në disa raste, mësimdhënësit raportojnë ngjashmëri të pazakonta në detyrat e nxënësve, siç vërehet nga N8: *“Detyrat e nxënësve janë të njëjta afërsisht pa dallim në përmbajtje”*, ose N1: *“Ese shumë të mira për moshën që kanë dhe pa asnjë gabim gjuhësor”*. Këto vëzhgime nga mësimdhënësit sugjerojnë se përdorimi i ChatGPT ka ndikuar në cilësinë dhe stilin e punimeve, por njëkohësisht ka ngritur dyshime për origjinalitetin dhe reflektimin personal të nxënësve. Një tjetër mësimdhënësi tregon: *“Nxënësi jepte përgjigje të shpejta, sikur t’i kishte marrë nga një program apo t’ia*

tregonte dikush” (N5), ndërsa një pjesë e vogël kanë tentuar të përdorin mjete ndihmëse për verifikim, siç shprehet N9: *“Kam përdorur aplikacione që ndihmojnë të zbulohet përmbajtja e krijuar nga IA”*.

Përdorimi i ChatGPT ka edhe mangësitë e veta. Një pjesë e konsiderueshme e mësimdhënësve theksojnë se, ndonëse ChatGPT mund të ofrojë lehtësi dhe saktësi në përgatitjen e detyrave, ai bart edhe mangësi të dukshme që lidhen me varësinë teknologjike, uljen e mendimit kritik dhe rrezikun e kopjimit. Sipas tyre, shumë nxënës e përdorin ChatGPT për të marrë përgjigje të gatshme, pa reflektuar mbi përmbajtjen. Siç thekson njëri prej tyre: *“Nxënësit shpesh e përdorin ChatGPT për të marrë përgjigje të shpejta, pa reflektuar mbi konceptet, duke kufizuar zhvillimin e mendimit kritik”* (N7). Të tjerë shprehen se ky mjet *“mund të krijojë një varësi tek nxënësit, të cilët shmangin punën individuale dhe aftësitë e të shkruarit”* (N25).

Një tjetër mësimdhënës vëren se *“detyrat e dorëzuara janë shumë të ngjashme ose identike, gjë që e vështirëson vlerësimin e punës origjinale dhe zhvillimin e aftësive analitike”* (N19). Edhe pse disa nxënës e përdorin ChatGPT për të përpunuar ide, sipas N14, *“kjo nuk garanton që ata kuptojnë thelbin e përmbajtjes”, duke treguar një mospërputhje mes produktit final dhe procesit të të nxënësve”*.

Megjithatë, një pjesë e mësimdhënësve theksojnë edhe përfitimet potenciale të ChatGPT, duke e konsideruar atë si mjet që mund të ndihmojë në përmirësimin e cilësisë së shkrimit, në personalizimin e mësimin dhe në nxitjen e të nxënësve të pavarur. Për ta, çelësi qëndron në menaxhimin pedagogjik dhe etik të përdorimit të tij. Si rrjedhojë, shumë mësimdhënës kërkojnë trajnime profesionale, udhëzues praktikë dhe mjete digjitale mbështetëse, që do t'i ndihmonin të monitorojnë dhe të menaxhojnë përmbajtjet e krijuara nga inteligjenca artificiale, duke shmangur përdorimet jopërgjegjëse.

Rezultatet tregojnë se mësimdhënësit janë të vetëdijshëm për praninë e IA në jetën shkollë, por niveli i tyre i informimit dhe përgatitjes është ende i kufizuar. Ata shfaqin dyshime midis përfitimeve pedagogjike dhe rreziqeve etike, duke kërkuar qasje institucionale dhe formim të qëndrueshëm

profesional që të mundësojë përdorimin e vetëdijshëm, etik dhe efektiv të ChatGPT në arsim.

6.3. Lëndët në të cilat përdoret më shpesh ChatGPT

Rezultatet e intervistave me mësimdhënësit e shkollave të ciklit të mesëm të ulët në komunën e Prishtinës tregojnë se nxënësit e përdorin më shpesh ChatGPT në lëndët që kërkojnë krijim të teksteve, analizë dhe përpunim informacioni, si gjuhët amtare dhe të huaja, si edhe lëndët shoqërore. Përkundrazi, përdorimi është më i kufizuar në lëndët teknike dhe shkencore, ku kërkohet saktësi më e madhe, logjikë matematikore dhe pyetje të qarta e të strukturuar.

Sipas një numri të konsiderueshëm të mësimdhënësve, ChatGPT përdoret veçanërisht për detyra shkrimore dhe përgatitje të eseve. Një prej tyre thekson: *“Nxënësit e përdorin kryesisht për ese në gjuhën shqipe, por edhe në gjuhë të huaja”* (N3), ndërsa një tjetër shton se *“ChatGPT ndihmon në organizimin e mendimeve për ese argumentuese”* (N14). Po ashtu, në lëndët e gjuhëve të huaja përdorimi i tij lidhet me aftësitë gjuhësore, siç vëren një mësimdhënësi: *“Nxënësit e përdorin për shkrim dhe përkthim”* (N22). Këto komente tregojnë se mjeti përdoret gjerësisht në zhvillimin e aftësive të komunikimit dhe të të shkruarit, duke ndihmuar nxënësit të përpunojnë ide dhe të strukturojnë argumente më koherente.

Në të njëjtën linjë, disa mësimdhënësit theksojnë përdorimin e ChatGPT në lëndët shoqërore, si Historia dhe Edukimi qytetar, e cila ndihmon për *“shpjegime dhe përmbledhje të qarta”* (N8). Një tjetër vëren se *“nxënësit e përdorin për organizimin e ideve dhe përmbledhje”* (N16), ndërsa disa të tjerë (N19, N10, N23) theksojnë se *ChatGPT shërben si ndihmë e përgjithshme për përmbajtje dhe shkrim, por edhe për përgatitjen e projekteve kur kërkohet detyrë krijuese*. Një tjetër mësimdhënësi (N28) vëren se *“shumica e nxënësve e përdorin në mënyrë gjithëpërfshirëse”*, duke treguar për një tendencë në rritje të përdorimit të teknologjisë në fusha të ndryshme të mësimdhënies.

Në anën tjetër, në lëndët teknike dhe shkencore përdorimi i ChatGPT mbetet më i kufizuar. Mësimdhënësit shpjegojnë se kjo lidhet me natyrën e pyetjeve

dhe kërkesën për saktësi në përgjigje. Një prej tyre deklaron: “Në matematikë, përdoret kryesisht për shpjegime të koncepteve, jo për zgjidhje konkrete” (N12), ndërsa një tjetër shton: “Në shkencat natyrore kërkohet saktësi e madhe, prandaj përdorimi është më i ulët” (N21). Po ashtu, në lëndët e kimisë dhe të fizikës përdorimi kufizohet në aspektet teorike: “Në kimi dhe fizikë, ChatGPT ndihmon vetëm për shpjegimin e teorive bazë” (N29).

Megjithatë, disa mësimdhënës theksojnë se edhe pse përdoret më shumë në lëndët e gjuhëve, “ChatGPT përdoret në të gjitha lëndët” (N5), duke treguar për një përhapje të gjerë të këtij mjeti në aktivitetet shkollore. Nga ana tjetër, disa mësimdhënës (N7, N13, N26, N18, N20) vërejnë se në lëndët teknike përdorimi pengohet nga mungesa e aftësisë për të formuluar pyetje të qarta, pasi “nxënësit shpesh nuk dinë si t’i formulojnë ato”, çka kufizon ndihmën që ChatGPT mund të ofrojë në mënyrë efektive.

Rezultatet tregojnë se ChatGPT përdoret më tepër në lëndët që kërkojnë mendim analitik dhe prodhim të tekstit, si gjuha shqipe, gjuhët e huaja, historia dhe edukimi qytetar, ndërsa në lëndët shkencore dhe teknike përdorimi mbetet sipërfaqësor dhe teorik. Pavarësisht këtyre dallimeve, mësimdhënësit theksojnë se ChatGPT ka një përdorim gjithnjë e më të gjerë në procesin mësimor, megjithëse efektiviteti i tij varet nga aftësia e nxënësve për të bërë pyetje të sakta dhe nga mënyra pedagogjike e integritit të tij në mësimdhënie.

6.4. Ndikimi negativ i përdorimit të ChatGPT në mënyrën se si nxënësit përgatiten për mësim

Rezultatet e intervistave tregojnë se përdorimi i ChatGPT ka ndikuar dukshëm në mënyrën se si nxënësit përgatiten për mësim, duke sjellë një gamë të gjerë perceptimesh ndër mësimdhënësit. Një pjesë e tyre e konsiderojnë këtë ndryshim me pasoja negative, për shkak të varësisë që krijon dhe dobësimit të aftësisë për mendim kritik dhe kreativ, ndërsa të tjerë e shohin si mundësi për modernizimin e procesit të të nxënësve, nëse përdoret me kujdes dhe udhëzim pedagogjik.

Një pjesë e mësimdhënësve shprehen hapur se nxënësit po bëhen të varur nga ChatGPT, duke humbur aftësinë për të menduar në mënyrë të pavarur. Siç thekson njëri prej tyre: *“Nxënësit janë mësuar që të kërkojnë gjithçka në ChatGPT dhe nuk përpiqen të mendojnë vetë”* (N4). Një tjetër shton: *“Ka nxënës që i përdorin përgjigjet e ChatGPT pa i kuptuar, duke krijuar një varësi që ndihmon vetëm përkohësisht”* (N15), ndërsa N9 thekson se *“shpesh nxënësit nuk e përdorin si ndihmë, por si zëvendësim të punës së tyre”*. Këto qëndrime tregojnë një tendencë në rritje të zëvendësimit të përpjekjes individuale me përgjigje të gatshme, që cenon zhvillimin e aftësive analitike dhe të mendimit të thelluar.

Një tjetër aspekt i përmendur shpesh lidhet me rënien e aftësisë së shprehjes personale dhe origjinalitetit në punime. Një mësimdhënës thekson: *“Nxënësit nuk mësojnë të shprehin mendimet e tyre, por i kopjojnë komplet ato nga IA”* (N22), duke vënë në dukje se përdorimi i pakontrolluar i ChatGPT po ndikon negativisht në aftësinë e nxënësve për të ndërtuar argumente dhe për të reflektuar mbi përmbajtjen.

Megjithatë, disa mësimdhënës paraqesin një qasje më të balancuar, duke pranuar se ndikimi i ChatGPT varet nga mënyra e përdorimit. Njëri prej tyre thekson: *“Disa nxënës e përdorin ChatGPT për të marrë ide, por nuk e përdorin për të zëvendësuar mësimin dhe ata janë të rrallë”* (N17), duke nënkuptuar se kur përdoret me vetëdije, ChatGPT mund të shërbejë si burim idesh dhe mbështetje në procesin e të nxënësve. Po ashtu, N30 shton: *“ChatGPT i ndihmon nxënësit në strukturimin e mendimeve, por duhet të ketë kontroll dhe udhëzim për të shmangur varësinë”*, duke vënë theksin në roli e mësimdhënësit si udhëheqës i përdorimit të përgjegjshëm të teknologjisë.

Në të njëjtën linjë, disa të tjerë kanë vërejtur edhe aspekte pozitive, si rritjen e shkathhtësisë kërkimore dhe aftësisë për të përpunuar informacionin më shpejt. Një mësimdhënës thekson: *“Nxënësit po mësojnë të kërkojnë informacione më shpejt dhe në mënyrë më efektive falë IA”* (N6), ndërsa një tjetër e quan këtë *“një revolucion në përgatitjen për mësim, megjithëse me sfidat e veta”* (N24). Këto komente sugjerojnë se ChatGPT mund të ketë rol transformues në mënyrën se si nxënësit hulumtojnë dhe i organizojnë

njohuritë, nëse përdoret me qëllim zhvillimor dhe brenda kornizës së mësimdhënies së udhëhequr.

Në përgjithësi, mësimdhënësit pajtohen se përdorimi i pakontrolluar i ChatGPT rrezikon të ulë mendimin kritik, krijueshmërinë dhe përfshirjen personale të nxënësve në procesin e të nxënësve. Megjithatë, ata theksojnë se kur ky mjet përdoret nën mbikëqyrje pedagogjike dhe me orientim të qartë, mund të përmirësojë strukturimin e ideve, organizimin e mendimeve dhe efektivitetin në kërkimin e informacionit.

6.5. Sfidat për vlerësimin e njohurive të vërteta të nxënësve

Nga intervistat me mësimdhënësit e ciklit të mesëm të ulët në komunën e Prishtinës, del se një nga sfidat më të mëdha të përdorimit të ChatGPT në procesin mësimor është vështirësia në vlerësimin e njohurive të vërteta të nxënësve. Mësimdhënësit shprehen se përdorimi i inteligjencës artificiale shpesh fsheh nivelin real të kuptimit, duke krijuar një hendek midis produktit të dorëzuar dhe kompetencave aktuale të nxënësve.

Një nga mësimdhënësit thekson: *“Në teste, përgjigjet e nxënësve duken artificiale dhe nuk përputhen me njohuritë e tyre; ka terma të avancuara që në shkollë nuk i kemi përmendur fare”* (N11). Ky vëzhgim nga mësimdhënësi pasqyron vështirësinë e identifikimit të kontributit real të nxënësve në detyrat e përgatitura me ndihmën e ChatGPT. Një tjetër mësimdhënësi shton: *“Mësojmë se sa larg arrijnë nxënësit në nivelin e tyre të vërtetë, pasi shumë e përdorin ChatGPT pa angazhim”* (N33), duke theksuar se përdorimi i këtij mjeti shpesh zëvendëson përpjekjen personale me rezultate të gatshme, çka e bën më të vështirë vlerësimin e kompetencave reale.

Edhe pse disa mësimdhënësit pranojnë se ChatGPT ndihmon në organizimin dhe strukturimin e ideve, ata theksojnë se sfida qëndron në matjen e njohurive autentike dhe të fituara përmes të nxënësve aktiv. Siç shprehet njëri prej tyre: *“ChatGPT i ndihmon nxënësit të përgatitin ese të qarta dhe të mirëpërpunuara, por vështirësia është si t'i vlerësojmë njohuritë reale të tyre”* (N1). Ky pohim thekson hezitimin/dyshimin e përjetuar nga

mësimdhënësit. Nga njëra anë ata vlerësojnë përmirësimin në cilësinë e teksteve të dorëzuara; nga ana tjetër, janë të shqetësuar për mungesën e autenticitetit dhe vështirësinë e dallimit midis punës reale të nxënësit dhe produktit të krijuar nga IA.

Në këtë kontekst, shumë mësimdhënës theksojnë se përdorimi i ChatGPT ka ndikuar në besueshmërinë e procesit të vlerësimit, duke e bërë më të vështirë përshtatjen e mësimi me nevojat individuale të nxënësve. Për shkak se përgjigjet e gjeneruara nga inteligjenca artificiale janë shpesh gramatikisht të sakta, të pasura me terma teknikë dhe të formuluar në mënyrë të sofistikuar, mësimdhënësit kanë vështirësi të dallojnë nivelin real të kuptimit dhe të aftësive të mendimit të nxënësve.

Megjithatë, një pjesë e tyre theksojnë se, nëse përdoret në mënyrë të kontrolluar, ChatGPT mund të shërbejë si mjet ndihmës për përgatitjen e strukturës së eseve dhe organizimin e ideve, duke ndihmuar nxënësit në zhvillimin e aftësive gjuhësore dhe të hulumtimit. Prandaj, shumica e mësimdhënësve theksojnë nevojën për orientim etik, rregulla të qarta dhe udhëzime profesionale, që të mundësojnë përdorimin e përgjegjshëm të teknologjisë pa cenuar integritetin akademik.

Nga rezultatet vërejmë se përdorimi i ChatGPT në mjedisin shkollor paraqet sfida serioze për vlerësimin e njohurive autentike të nxënësve, duke ndikuar në besueshmërinë e rezultateve dhe në objektivitetin e procesit vlerësues. Ndërkohë që mjeti ofron mundësi për zhvillimin e shprehjes dhe të strukturimit të mendimeve, rreziku i mbivendosjes së inteligjencës artificiale mbi mendimin njerëzor kërkon qasje të balancuar dhe strategji vlerësimi që mund të dallojnë mes ndihmës teknologjike dhe përvetësimit real të dijes.

6.6. Ndikimi i përdorimit të ChatGPT në aftësitë e nxënësve për të shkruar, analizuar dhe zgjidhur probleme

Nga intervistat e zhvilluara me mësimdhënësit e ciklit të mesëm të ulët në komunën e Prishtinës, rezultoi se përdorimi i ChatGPT ka ndikuar në mënyra të ndryshme në zhvillimin e aftësive të nxënësve për të shkruar ese, për të analizuar dhe për të zgjidhur probleme. Opinione të ndryshme reflektojnë qasje të dyfishtë: disa mësimdhënës e vlerësojnë ChatGPT si

mjet që ndihmon në përmirësimin e strukturës, organizimit dhe të mendimit analitik, ndërsa të tjerë shprehin shqetësime për varësinë, mospërfshirjen aktive dhe dobësimin e mendimit kritik.

Një pjesë e mësimdhënësve e konsiderojnë ChatGPT si mbështetje të dobishme për përgatitjen e eseve dhe zhvillimin e shkathtësive gjuhësore. Sipas njërit prej tyre, *“ChatGPT i ndihmon nxënësit të strukturojnë ese dhe t’i organizojnë mendimet më mirë”* (N2), ndërsa një tjetër shton: *“Nxënësit mësojnë të përdorin gjuhë më të pasur dhe të shkruajnë më rrjedhshëm falë IA”* (N10). Të tjerë vërejnë ndikim pozitiv në procesin e analizës dhe argumentimit: *“ChatGPT ndihmon për zhvillimin e aftësive fillestare të analizës dhe argumentimit”* (N16) dhe *“Nxënësit kërkojnë më shumë informacion dhe reflektojnë mbi temat”* (N19). Po ashtu, mësimdhënësit përmendin se përdorimi i këtij mjeti lehtëson edhe zgjidhjen e problemeve më komplekse, pasi *“ChatGPT ofron shpjegime të shpejta dhe të qarta për zgjidhje problemesh komplekse”* (N24).

Megjithatë, krahas këtyre përfitimeve, një pjesë tjetër e mësimdhënësve theksojnë rreziqet që lidhen me përdorimin e pakontrolluar të ChatGPT, sidomos në aspektin e mendimit kritik dhe origjinalitetit të shkrimit. Një mësimdhënës vëren: *“Disa nxënës e përdorin ChatGPT për të shmangur përpjekjen, duke kopjuar përmbajtje pa angazhim”* (N4), ndërsa një tjetër shton se *“përgjigjet në testime shpesh nuk pasqyrojnë njohuritë reale”* (N11). Për disa mësimdhënës, përdorimi i tepërt i inteligjencës artificiale pengon zhvillimin e mendimit të pavarur dhe të vetë-analizës: *“Përdorimi i tepruar i IA pengon zhvillimin e mendimit kritik dhe vetë-analizës”* (N15). Kjo varësi nga teknologjia mund të çojë në humbjen e aftësive për zgjidhje të pavarur të problemeve (N21) dhe *“aftësinë e shkrimit origjinal dhe analizës personale”* (N20).

Një pjesë e mësimdhënësve e theksojnë se ndikimi i ChatGPT varet nga mënyra e përdorimit të tij. Siç shprehet njëri prej tyre: *“Ndikimi varet nga mënyra sesi përdoret – si ndihmë apo si zëvendësim”* (N7). Për këtë arsye, disa mësimdhënës theksojnë rëndësinë e edukimit për përdorimin etik dhe krijues të IA-së (N13) dhe se *“vetëm përdorimi i drejtë mund të përmirësojë aftësitë”* (N28). Të tjerë sugjerojnë se *“kërkohet monitorim dhe udhëzime të*

qarta për përdorimin në klasë” (N26), ndërsa një pjesë theksojnë “nevojën për ndryshime në vlerësim që të përshtaten me përdorimin e IA-së” (N33).

Rezultatet tregojnë se ChatGPT mund të përmirësojë strukturimin e eseve, pasurimin e gjuhës dhe zhvillimin e aftësive analitike, duke ofruar mundësi për të rritur cilësinë e të nxënësve. Megjithatë, përdorimi i tepruar ose pa udhëzime pedagogjike të qarta mund të çojë në varësi, humbje të mendimit kritik dhe zvogëlim të aftësive krijuese origjinale.

6.7. Ndhurma që u jep ChatGPT nxënësve për të kuptuar konceptet e vështira

Nga intervistat me mësimdhënësit u pa se ChatGPT mund të ndihmojë nxënësit të kuptojnë më mirë temat e vështira përmes shpjegimeve të qarta dhe të strukturuar. Shumë mësimdhënëse mendojnë se ky mjet mund të jetë i dobishëm kur përdoret me kujdes dhe nën drejtimin e mësuesit.

Njëri nga mësimdhënësit tha: *“ChatGPT u jep nxënësve mundësinë të marrin shpjegime të thjeshta dhe të strukturuar për temat që nuk i kuptojnë lehtë”* (N5). Një tjetër shtoi: *“Nëse përdoret si duhet, IA mund të ndihmojë në zgjidhjen e dilemave dhe në shpjegimin e koncepteve shkencore”* (N12). Të tjerë theksuan se *“mjetet IA japin shpjegime të qarta dhe mund të përshtaten me nivelin e nxënësve, duke ndihmuar në mësimin e personalizuar”* (N20, N27).

Megjithatë, disa mësimdhënëse paralajmëruan se përdorimi i tepërt i ChatGPT mund të kufizojë mendimin e pavarur të nxënësve. Njëri prej tyre tha: *“Nëse nxënësit marrin vetëm përgjigje të gatshme, kuptimi i thellë mund të mungojë”* (N16). Të tjerë shtuan se *“përdorimi i IA nuk zëvendëson punën personale dhe reflektimin për konceptet e vështira”* (N21). Sipas një mësimdhënësi tjetër, *“disa nxënës e përdorin ChatGPT për ndihmë, por të tjerë marrin përgjigje pa kuptuar”* (N29).

Shqetësimi kryesor që del nga intervistat është se, në disa raste, nxënësit mund të duken sikur kanë kuptuar mësimin, por në të vërtetë vetëm kanë kopjuar informacionin. Një mësimdhënëse tha: *“Kur nxënësit mbështeten shumë në ChatGPT, është e vështirë të kuptohet nëse kanë mësuar vërtet”*

(N11). Po ashtu, N33 theksoi se “*vlerësimi i kuptimit bëhet më i vështirë kur IA përdoret për zgjidhjen e detyrave*”.

Mësimdhënësit pajtohen se ChatGPT mund të ndihmojë nxënësit të kuptojnë më mirë temat e vështira, por vetëm nëse përdoret me udhëzim, reflektim dhe kontroll të kujdesshëm. Përndryshe, mësimi bëhet sipërfaqësor dhe jo i qëndrueshëm. Ata theksojnë nevojën për rregulla të qarta dhe trajnime për përdorim të drejtë dhe të matur të këtij mjeti në shkollë.

6.8. Punime të krijuara vetëm nga ChatGPT, pa përpunim personal

Një tjetër gjetje nga intervistat me mësimdhënësit lidhet me faktin se shumë nxënës dorëzojnë punime të përgatitura plotësisht nga ChatGPT, pa bërë asnjë përpunim personal. Kjo e vështirëson vlerësimin e njohurive reale të nxënësve dhe ngre shqetësime për mungesën e angazhimit në procesin e të nxënësve.

Një mësimdhënësi tregoi: “Kam parë ese shumë të strukturuar dhe me fjalor teknik që nxënësi zakonisht nuk i përdor” (N1). Një tjetër shtoi: “*Kam hasur punime shumë të ngjashme në klasë, që është pothuajse e pamundur të ndodhë natyrshëm*” (N4). Një tjetër mësimdhënësi vuri re se “*në pyetje të drejtpërdrejta, nxënësit nuk dinë të sqarojnë apo të shpjegojnë atë që kanë dorëzuar*” (N14).

Për të verifikuar këto raste, disa mësimdhënësit përdorin mjete digjitale për zbulimin e teksteve të krijuara nga IA. Njëri tha: “*Kam përdorur aplikacione që tregojnë nëse një tekst është shkruar nga IA dhe kjo më ka ndihmuar të kuptoj nëse ka plagjiaturë*” (N6). Të tjerë e vërejnë nga stili i punimeve: “*Kur shkrimet janë shumë të njëjta, pa dallime në stil, dyshoj që janë bërë me ChatGPT*” (N9).

Këto raste tregojnë se nxënësit shpesh nuk përfshihen aktivisht në procesin e të nxënësve, por vetëm kopjojnë përmbajtjen që u ofron mjeti. Si pasojë, punimet nuk pasqyrojnë më nivelin real të tyre, gjë që e dëmton procesin e vlerësimit dhe zhvillimin e aftësive të tyre krijuese.

Në tërësi mësimdhënësit pajtohen se dorëzimi i punimeve të krijuara nga ChatGPT, pa përpunim personal, është një nga sfidat më serioze në arsim. Ata propozojnë përdorimin e strategjive të reja vlerësimi, trajnime për përdorim etik dhe përdorimin e mjeteve verifikuese, në mënyrë që të sigurohet autenticiteti i punës së nxënësve dhe ruajtja e integritetit akademik.

6.9. Ndikimi i ChatGPT në zhvillimin e mendimit kritik dhe krijues të nxënësve

Mësimdhënësit shfaqin qëndrime të ndryshme për ndikimin e ChatGPT në zhvillimin e mendimit kritik dhe krijues të nxënësve. Disa e shohin si një mjet që ndihmon në zgjerimin e ideve dhe në organizimin e mendimeve, ndërsa të tjerë e konsiderojnë si pengesë për mendimin e pavarur dhe krijimtarinë.

Një mësimdhënësi tha: *“ChatGPT i ndihmon nxënësit të shohin argumente të ndryshme që ndoshta nuk do t’i kishin menduar vetë”* (N3). Një tjetër shtoi: *“Përdorimi i IA i bën nxënësit të mendojnë më kritikisht, sepse u jep baza për të krahasuar informacionet”* (N15). Po ashtu, disa mësimdhënësit vlerësojnë ndikimin pozitiv të tij në krijimtari: *“ChatGPT i ndihmon të organizojnë më mirë mendimet dhe të krijojnë ese më kreative”* (N20).

Megjithatë, shumë të tjerë paralajmërojnë se përdorimi i tepruar mund të ketë pasoja negative. Njëri prej tyre u shpreh: *“Kur nxënësit mbështeten vetëm në përgjigjet e ChatGPT, ata nuk mësojnë të zhvillojnë idetë e tyre, por vetëm kopjojnë”* (N11). Një tjetër tha se: *“ChatGPT mund të japë zgjidhje të gatshme që i bëjnë nxënësit më pak kreativë dhe më pak të gatshëm të sfidojnë informacionin”* (N25). Për disa nxënës, siç theksoi një mësimdhënësi tjetër, *“është një zgjidhje e shpejtë, por nuk nxit reflektim dhe mendim të pavarur”* (N30).

Megjithatë, një grup mësimdhënësish mendojnë se ndikimi varet nga mënyra e përdorimit. *“Nëse përdoret si një mjet ndihmës dhe jo si zëvendësues i mendimit, ChatGPT mund të jetë shumë i dobishëm për zhvillimin e kreativitetit”* (N7).

Mësimdhënësit pajtohen se ChatGPT mund të ndihmojë zhvillimin e mendimit kritik dhe krijues, por vetëm kur përdoret me përgjegjësi dhe me udhëzim të mësuesit. Nëse përdoret pa kontroll, ai mund të zvogëlojë përfshirjen aktive, mendimin e pavarur dhe aftësitë krijuese të nxënësve.

6.10. Përparësitë e përdorimit të ChatGPT nga nxënësit

Nga intervistat me mësimdhënësit u identifikuan disa përparësi të dukshme që lidhen me përdorimin e ChatGPT nga nxënësit. Këto përparësi përfshijnë rritjen e pavarësisë, organizimin më të mirë të ideve, përmirësimin e shkrimit dhe motivimin më të madh për të mësuar.

Disa mësimdhënëse thanë se *“ChatGPT u jep nxënësve informacion dhe shpjegime të menjëhershme, që i ndihmojnë të punojnë edhe pa ndihmën e mësimdhënësit”* (N12, N30). Sipas tyre, kjo i bën nxënësit “më të pavarur dhe me më shumë vetëbesim në procesin e të nxënës”. Të tjerë theksuan ndikimin pozitiv në organizimin e mendimeve: *“ChatGPT ndihmon nxënësit të organizojnë dhe strukturojnë më mirë idetë dhe argumentet”* (N21, N28). Kjo ka përmirësuar cilësinë e detyrave dhe aftësinë për të menduar në mënyrë të rregullt dhe logjike.

Një tjetër grup mësimdhënësisht vuri në dukje se ky mjet është veçanërisht i dobishëm për nxënësit me vështirësi gjuhësore. *“ChatGPT u ofron përkthime, shpjegime dhe modele teksti që u lehtësojnë shprehjen dhe kuptimin”* (N25, N3).

Sipas disa të tjerëve, përdorimi i këtij mjeti rrit motivimin për të mësuar, sidomos tek nxënësit që zakonisht janë më pasivë. *“ChatGPT i motivon nxënësit dhe i bën më të angazhuar në mësim”* (N17, N13).

Mësimdhënësit vlerësojnë se ChatGPT ndihmon nxënësit të jenë më të pavarur, më të organizuar dhe më të motivuar. Ai ofron mbështetje të dobishme për zhvillimin e aftësive të shkrimit, të mendimit analitik dhe të shprehjes, veçanërisht për nxënësit që kanë nevojë për ndihmë shtesë në gjuhë dhe komunikim.

6.11. Sfidat kryesore që lidhen me përdorimin e ChatGPT në shkolla

Përdorimi i ChatGPT në shkolla sjell disa sfida serioze që kërkojnë udhëzime të qarta dhe politika të përgjegjshme për ta përdorur teknologjinë në mënyrë të dobishme, pa e dëmtuar zhvillimin e nxënësve.

Një problem i shpeshtë që e përmendin mësimdhënësit është dorëzimi i punimeve të gatshme pa përpunim personal. *“Shumë nxënës dorëzojnë punime që i marrin direkt nga ChatGPT, pa shtuar asnjë fjalë të tyre”* (N14, N12). Kjo, sipas tyre, *“ul mendimin kritik dhe aftësitë personale të nxënësve”*.

Një tjetër sfidë lidhet me mungesën e mjeteve për të zbuluar tekstet e krijuara nga inteligjenca artificiale. *“Mungesa e mjeteve për të identifikuar tekstet e krijuara nga IA e vështirëson mbajtjen e integritetit akademik”* (N33, N23). Po ashtu, disa mësimdhënësit theksojnë se ChatGPT mund të japë informacione të pasakta, ndaj *“nxënësit duhet të mësojnë të kontrollojnë faktet dhe të mendojnë kritikisht”* (N11).

Një pjesë e tyre përmendin edhe mungesën e rregullave dhe udhëzimeve të qarta. *“Kur mungojnë rregullat, krijohet hapësirë për përdorim të gabuar të IA-së”* (N20). Ndërsa të tjerë vërejnë se *“përdorimi i tepërt i ChatGPT rrit pasivitetin dhe ul përpjekjet personale të nxënësve”* (N5, N18).

Një mësimdhënësit theksoi nevojën për ndërhyrje institucionale: *“Duhet të ketë politika dhe trajnerë që mbështesin përdorimin e drejtë të ChatGPT, duke nxitur mendimin kritik dhe kreativ”* (N1).

Sfidat kryesore që lidhen me përdorimin e ChatGPT në shkolla sipas mësimdhënësesve përfshijnë:

- përdorimin e punimeve të gatshme, pa përpunim;
- vështirësitë në identifikimin e plagjiaturës;
- rrezikun e keqinformimit dhe
- mungesën e rregullave të qarta dhe mbikëqyrjes pedagogjike.

Mësimdhënësit pajtohen se për të shmangur këto probleme, duhet të hartohen politika të qarta, trajnime për mësues dhe nxënës, si dhe të përdoren mjete verifikuese e etike, që sigurojnë përdorim të përgjegjshëm dhe zhvillim të mendimit kritik e krijues në shkolla.

6.12. Trajnimet për përdorimin dhe menaxhimin pedagogjik të mjeteve si ChatGPT

Të gjithë mësimdhënësit janë të një mendjeje se trajnimet janë shumë të rëndësishme për përdorimin e sigurt, efektiv dhe të përgjegjshëm të ChatGPT në shkolla. Ata theksojnë se trajnimet duhet të përfshijnë si pjesën teknike, ashtu edhe atë pedagogjike dhe etike.

Njëri nga mësimdhënësit tha: *“Trajnimet duhet të fokusohen jo vetëm në anën teknike, por edhe në mënyrën pedagogjike të përdorimit të ChatGPT në mësim”* (N4). Një tjetër shtoi: *“Pa trajnim, mësimdhënësit ndihen të pasigurt dhe e kanë të vështirë të menaxhojnë përdorimin e IA nga nxënësit”* (N18).

Disa mësimdhënës theksuan rëndësinë e aspektit etik: *“Trajnimet duhet të përfshijnë rregullat për përdorimin e drejtë të ChatGPT dhe aspektin etik të tij”* (N25). Të tjerë shtuan se është e nevojshme të mësohen edhe *“metoda të reja vlerësimi që përshtaten me sfidat dhe mundësitë e IA-së”* (N30).

Mësimdhënësit pajtohen se trajnimet duhet të kombinojnë njohuritë teknike me aftësitë pedagogjike dhe etike. Këto trajnime do t'i ndihmojnë mësuesit të menaxhojnë më mirë përdorimin e ChatGPT nga nxënësit dhe të zhvillojnë mënyra të reja vlerësimi që pasqyrojnë realisht aftësitë e tyre. Kështu mund të krijohet një mjedis mësimor inovativ, i sigurt dhe i qëndrueshëm.

6.13. Roli i ChatGPT në mësimdhënie

Sipas mësimdhënësve, roli i ChatGPT në mësimdhënie duhet të jetë ndihmës dhe jo zëvendësues. Ky mjet mund të ndihmojë nxënësit të kuptojnë më mirë

temat, të organizojnë idetë dhe të zhvillojnë mendimin kritik e krijues, por nuk duhet të zëvendësojë përpjekjen dhe reflektimin personal.

Një grup mësimdhënësish theksoi: *“ChatGPT duhet të përdoret për strukturimin e ideve dhe për shpjegimin e koncepteve që nxënësit nuk i kuptojnë lehtë, por jo për t’u menduar në vend të tyre”* (N3, N11). Të tjerë shtuan se *“mjete mund t’i ndihmojë nxënësit të mendojnë në mënyrë kritike dhe krijuese, nëse përdoret me kujdes”* (N19, N27).

Megjithatë, disa mësimdhënës paralajmëruan: *“Ka rrezik që nxënësit të varen shumë nga ChatGPT dhe të dobësojnë mendimin e tyre personal”* (N6, N23). Për këtë arsye, mësuesit rekomandojnë trajnime të strukturuar mirë me shembuj praktikë që të fokusohen në përdorimin etik dhe pedagogjik (N12, N18).

Po ashtu, theksohet se *“përdorimi i ChatGPT duhet të bëhet gradualisht dhe të përshtatet me lëndën, moshën dhe nivelin e nxënësve”* (N33, N15). Për të shmangur keqpërdorimet, disa mësimdhënës kërkojnë *“rregulla dhe protokolle të qarta që ndërtojnë një kulturë përgjegjësie digjitale”* (N29, N16).

Sipas të tjerëve, *“bashkëpunimi mes mësimdhënësve të lëndëve të ndryshme dhe atyre të teknologjisë mund të ndihmojë në krijimin e detyrave më kreative dhe reflektuese”* (N17, N22). Një mësimdhënës përmbloodhi: *“Trajnimi, udhëzimet, rregullat dhe bashkëpunimi janë thelbësore për përdorimin e suksesshëm të ChatGPT në shkollë”* (N1).

Në përfundim, ChatGPT duhet të shihet si një ndihmës që forcon të nxënët dhe mendimin kritik, por jo si zëvendësues i përpjekjes personale. Integrimi i tij në mësimdhënie kërkon trajnime të mirëstrukturuara, rregulla të qarta dhe bashkëpunim ndërdisiplinor për të garantuar përdorim të përgjegjshëm, etik dhe krijues.

6.14. A do ta rekomandonin mësimdhënësit përdorimin e ChatGPT nga nxënësit

Mësimdhënësit kanë mendime të ndryshme për rekomandimin e ChatGPT në punën e nxënësve. Disa e mbështesin përdorimin e tij si mjet ndihmës,

ndërsa të tjerë janë të kujdesshëm për rreziqet që lidhen me varësinë dhe plagjiaturën.

Një mësimdhënës tha: *“ChatGPT është një mjet i fuqishëm që ndihmon nxënësit të marrin përgjigje të shpejta dhe të sakta, nëse përdoret si mbështetje dhe jo si zëvendësim i dijes”* (N10). Një tjetër shtoi: *“E rekomandoj si mjet ndihmës për të zhvilluar vetëmësimin dhe kreativitetin, si dhe për të marrë ide të reja”* (N17).

Megjithatë, disa të tjerë janë më të rezervuar: *“Nuk do ta rekomandoja pa mbikëqyrje, sepse nxënësit mund të përdorin tekst të gatshëm pa përpunuar fare”* (N24). Një tjetër paralajmëroi: *“Përdorimi i pakontrolluar mund të dëmtojë procesin mësimor dhe të kufizojë pavarësinë e nxënësit”* (N23).

Disa mësimdhënës e vlerësojnë ChatGPT për aspektin informues, por shtojnë se duhet përdorur me kujdes: *“Është i dobishëm për sqarime dhe ide, por nxënësit duhet të mësojnë të verifikojnë burimet dhe të mendojnë kritikisht”* (N8).

Në përgjithësi, shumica e mësimdhënësve e rekomandojnë përdorimin e ChatGPT vetëm në mënyrë të kontrolluar dhe të ndërgjegjshme. Ata pajtohen se mjeti mund të nxisë vetëmësimin, kreativitetin dhe mendimin kritik, por vetëm nëse shoqërohet me mbikëqyrje, udhëzime të qarta dhe edukim etik.

Qëndrimi i përgjithshëm i mësimdhënësve është se ChatGPT duhet të jetë ndihmës në të nxënit, por jo zëvendësues i përpjekjes personale dhe mendimit të pavarur të nxënësve.

7. Rezultatet nga të dhënat e fituara me nxënës

Rezultatet tregojnë rëndësinë që ka përdorimi i IA në jetën mësimore të nxënësve. Një ndër mjetet më të njohura tani është ChatGPT, një mjet gjenerues, i cili po gjen përdorim të gjerë në procesin e të nxënit nga nxënësit në mbarë botën. Ky hulumtim ka për qëllim të vlerësojë ndikimin e ChatGPT në procesin e të mësuarit, të shkruarit dhe të lexuarit nga perspektiva e vetë nxënësve. Studimi përfshin një mostër prej 150 (moshëS 14-15 vjeç) nxënës

të arsimit të mesëm të ulët, të cilët e kanë plotësuar pyetësoin e strukturuar dhe pyetjet të hapura, që përmbajnë të dhëna sasiore dhe cilësore.

Tabela 1. Të dhënat demografike të nxënësve pjesëmarrës në studim (N = 150)

Nr.	Përgjigje	Frekuenca (n)	Përqindja (%)
1 Klasa	-	-	-
2 Mosha	14 vjeç	117	78.0%
	15 vjeç	33	22.0%
3 Gjinia	Mashkull	65	43.3%
	Femër	85	56.7%
	A ke përdorur ndonjëherë	Po	67.3%
4 ChatGPT ose ndonjë aplikacion tjetër të IA?	Jo	49	32.7%

Të dhënat tregojnë se shumica e nxënësve në studim janë 14 vjeç (78%), ndërsa 22% janë 15 vjeç, që do të thotë se ata zakonisht janë në klasën e nëntë. Sa i përket gjinisë, në studim morën pjesë më shumë vajza (57%) sesa djem (43%), duke krijuar një përfaqësim relativisht të barabartë që mundëson marrjen në konsideratë të përdorimit të teknologjisë nga të dyja gjinitë.

Rreth 67% e nxënësve përdorin aplikacione të inteligjencës artificiale si ChatGPT në jetën dhe mësimin e tyre të përditshëm, ndërsa 33% nuk kanë pasur përvojë me këto mjete, duke treguar një hendek të përdorimit të mjeteve teknologjike. Kjo tregon se IA po bëhet një pjesë e rëndësishme e arsimit në shkollat e mesme të ulëta, veçanërisht për nxënësit 14-15 vjeç. Për këtë arsye, është e nevojshme të integrohen mjetet digjitale në kurrikula dhe të ofrohet trajnim për nxënësit dhe mësime dhënësit. Përfaqësimi i barabartë gjinor kërkon që përdorimi i IA të trajtohet me kujdes, për të shmangur dallimet në akses dhe përdorim mes vajzave dhe djemve. Këto të dhëna janë të rëndësishme për planifikimin e politikave dhe strategjive arsimore për përdorimin efektiv të IA-së.

7.1. Pjesa II: Ndikimi i përdorimit të ChatGPT në aftësitë e të shkruarit dhe të lexuarit

Tabela 2. Perceptimet e nxënësve mbi ndikimin e ChatGPT në të shkruarit dhe leximin (N = 150)

Nr.	Deklarata	1 (Plotësisht kundër)	2 (Kundër)	3 (Neutral)	4 (Dakord)	5 (Plotësisht dakord)	M DS	
5	Përdorimi i ChatGPT më ka ndihmuar të përmirësoj aftësitë e mia të të shkruarit.	(4%)	(8%)	(20%)	(40%)	(28%)	3.80	1.03
6	Kam mësuar të përdor fjalor më të pasur dhe më të saktë përmes ChatGPT.	(2.7%)	(7.3%)	(16.7%)	(42.7%)	(30.6%)	3.91	0.99
7	ChatGPT më ndihmon të kuptoj më mirë tekstet që lexoj.	(3.3%)	(8.7%)	(18%)	(39.3%)	(30.7%)	3.85	1.03

Të dhënat nga tabela 2 tregojnë se shumica e nxënësve e shohin përdorimin e ChatGPT si ndihmë për përmirësimin e aftësive të tyre në të shkruar. Konkretisht, 68% janë dakord ose shumë dakord me këtë, ndërsa vetëm 12% nuk pajtohen. Mesatarja e përgjigjeve (3.80) dhe devijimi standard (DS=1.03) tregojnë një qëndrim kryesisht pozitiv. Kjo tregon se nxënësit e konsiderojnë ChatGPT-n si një mjet që i ndihmon në strukturimin dhe shprehjen e ideve në shkrim.

Sa i përket pyetjes ku shihet niveli më i lartë i dakordësisë nga nxënësit, rreth 73.3% prej tyre shprehen se përdorimi i ChatGPT u ka ndihmuar të pasurojnë fjalorin e tyre. Mesatarja ishte 3.91 dhe devijimi standard 0.99, që tregon një qëndrim pozitiv dhe të qëndrueshëm. Kjo tregon se ChatGPT i ndihmon nxënësit të përdorin gjuhë më të saktë dhe më të pasur, duke përmirësuar aftësitë e tyre gjuhësore.

Sa i përket pyetjes së 3-të, rreth 70% e nxënësve thanë se ChatGPT i ndihmon të kuptojnë më mirë tekstet që lexojnë. Mesatarja tejkalonte ($M=3.80$), që tregon një ndikim pozitiv të këtij mjeti në përpunimin dhe kuptimin e përmbajtjes. ChatGPT ndihmon në shpjegimin, përmbledhjen dhe analizën e teksteve, duke përmirësuar aftësitë e leximit dhe të shkruarit të nxënësit 14–15 vjeç. Këto të dhëna mbështesin përdorimin e teknologjive IA në mësim për të përmirësuar kompetencat gjuhësore.

Tabela 3. Vlerësimi i ndikimit të ChatGPT në personalizimin e të nxënës

Nr.	Deklarata	Plotësisht kundër (%)	Kundër (%)	As neutral as kundër (%)	Dakord (%)	Plotësisht dakord (%)	M	DS
8	ChatGPT më ndihmon të mësoj në mënyrë të përshtatur me nevojat dhe ritmin tim.	2%	4%	14%	45%	35%	4.07	0.86
9	Më pëlqen që mund të bëj pyetje të shumta dhe të marr përgjigje të menjëhershme nga IA.	1%	3%	10%	42%	44%	4.24	0.78
10	IA më motivon të mësoj më shumë sepse më ofron ndihmë të personalizuar.	3%	5%	17%	40%	35%	3.99	0.93

Të dhënat tregojnë se përdorimi i ChatGPT ka ndikuar pozitivisht në personalizimin e të nxënësit për nxënësit ($N = 150$). Për deklaratën "ChatGPT më ndihmon të mësoj në mënyrë të përshtatur me nevojat dhe ritmin tim", pjesa më e madhe e nxënësve ishte dakord (45%) ose plotësisht dakord (35%), me një mesatare të përgjithshme $M = 4.07$ dhe devijim standard $DS = 0.86$, duke treguar një nivel të lartë të përputhshmërisë së ChatGPT me ritmin individual të nxënësve.

Për deklaratën që vlerëson ndërveprimin me IA-në, "Më pëlqen që mund të bëj pyetje të shumta dhe të marr përgjigje të menjëhershme", u arrit mesatarja më e lartë $M = 4.24$ ($DS = 0.78$), ku 86% e pjesëmarrësve ishin dakord ose plotësisht dakord, duke reflektuar përkrahje të fortë për aspektin e ndërveprimit dhe qasjes së shpejtë ndaj informacionit.

"IA më motivon të mësoj më shumë sepse më ofron ndihmë të personalizuar", kishte një mesatare pak më të ulët ($M = 3.99$, $DS = 0.93$), por gjithsesi tregoi një ndikim të dukshëm pozitiv te shumica e nxënësve (75% të dakord ose plotësisht dakord).

Tabela. 4. Sfidat gjatë përdorimit të ChatGPT (N = 150)

<i>Sfidat e përmendura</i>	<i>Frekuenca (f)</i>	<i>Përqindje (%)</i>	<i>Mesatarja (M)*</i>	<i>Devijimi Standard (DS)</i>
<i>Informacione jo gjithmonë të sakta</i>	102	68.0%	1.68	0.47
<i>Ulje e aftësisë për të menduar në mënyrë të pavarur</i>	75	50.0%	1.50	0.50
<i>Varësi nga teknologjia</i>	90	60.0%	1.60	0.49
<i>Pasivitet në procesin e të nxënës</i>	66	44.0%	1.44	0.50
<i>Tjetër (të përmendura individualisht)</i>	18	12.0%	—	—

Rezultatet tregojnë se sfida më e zakonshme gjatë përdorimit të ChatGPT është perceptimi se ofron informacione jo gjithmonë të sakta (68%), çka sugjeron mungesën e besueshmërisë së plotë te nxënësit. Po ashtu, 60% e nxënësve kanë raportuar ndjeshmëri ndaj varësisë nga teknologjia, ndërsa 50% ndjejnë se përdorimi i ChatGPT ul aftësinë për të menduar në mënyrë të pavarur.

Tabela 5. A ndikon përdorimi i ChatGPT në të menduarit e pavarur (N = 150)

<i>Përgjigjja</i>	<i>Frekuenca (f)</i>	<i>Përqindje (%)</i>
<i>Po</i>	84	56.0%
<i>Jo</i>	42	28.0%
<i>Nuk jam i sigurt</i>	24	16.0%

Për sa i përket ndikimit të përgjithshëm në të menduarit e pavarur, 56% e nxënësve besojnë se përdorimi i ChatGPT ndikon negativisht në këtë aftësi. Kjo sugjeron nevojën për ndërhyrje pedagogjike që e promovojnë përdorimin kritik dhe të vetëdijshëm të teknologjisë në procesin mësimor.

Tabela.6. Vlerësimi i vështirësive teknike gjatë përdorimit të ChatGPT

Nr.	Deklarata	Po (%)	Jo (%)	M	DS
13	Kam hasur vështirësi teknike gjatë përdorimit të ChatGPT ose aplikacioneve të ngjashme.	38%	62%	1.38	0.49

Në pyetjen e drejtpërdrejtë lidhur me vështirësitë teknike gjatë përdorimit të ChatGPT, 38% e nxënësve raportuan se kanë hasur probleme, ndërsa 62% nuk kanë hasur vështirësi të tilla. Mesatarja ($M = 1.38$, $DS = 0.49$) tregon se shumica e nxënësve nuk kanë raportuar probleme teknike, por një pjesë e konsiderueshme (mbi një e treta) kanë përjetuar vështirësi. Këto të dhëna sugjerojnë se, përkundër aksesit të mirë të përgjithshëm në teknologji, disa pengesa teknike vazhdojnë të jenë të pranishme, dhe mund të ndikojnë në përvojën e të nxënësve për një grup të caktuar të nxënësve.

Tabela.7. Ndikimi i ChatGPT në mendimin kritik dhe autonominë

Nr.	Deklarata	Plotësisht kundër (%)	Kundër (%)	As neutral as kundër (%)	Dakord (%)	Plotësisht dakord (%)	M	DS
14	Përdorimi i ChatGPT më ka ndihmuar të mendoj më thellë rreth temave që mësoj.	3%	7%	18%	44%	28%	3.87	0.97
15	AI më ka ndihmuar të zhvilloj aftësinë për të analizuar dhe krahasuar informacione.	2%	6%	20%	43%	29%	3.91	0.93

Nr.	Deklarata	Plotësisht kundër (%)	Kundër (%)	As neutral as kundër (%)	Dakord (%)	Plotësisht dakord (%)	M	DS
16	<i>Përdorimi i IA më ka bërë më të pavarur në mësim.</i>	4%	9%	22%	40%	25%	3.73	1.01

Të dhënat e mbledhura nga 150 nxënësit pjesëmarrës tregojnë se pjesa më e madhe e tyre e percepton përdorimin e ChatGPT si një faktor pozitiv në zhvillimin e mendimit kritik dhe autonomisë në procesin mësimor. Në lidhje me deklaratën “*Përdorimi i ChatGPT më ka ndihmuar të mendoj më thellë rreth temave që mësoj*”, shumica e nxënësve janë shprehur dakord (44%) ose plotësisht dakord (28%). Mesatarja e vlerësimit ($M = 3.87$) dhe devijimi standard ($DS = 0.97$) tregojnë një prirje të qartë pozitive, duke sugjeruar se nxënësit e shohin ChatGPT si një mjet që nxit reflektimin dhe mendimin e thelluar.

Një prirje e ngjashme vihet re edhe te deklaratata “*IA më ka ndihmuar të zhvilloj aftësinë për të analizuar dhe krahasuar informacione*”, e cila ka rezultuar me një mesatare pak më të lartë ($M = 3.91$, $DS = 0.93$). Ky rezultat tregon një ndikim të konsiderueshëm të inteligjencës artificiale në zhvillimin e aftësive analitike dhe krahasuese, të cilat janë elemente thelbësore të mendimit kritik.

Ndërkohë, për deklaratën “*Përdorimi i IA më ka bërë më të pavarur në mësim*”, mesatarja ishte pak më e ulët ($M = 3.73$, $DS = 1.01$), por gjithsesi pozitive, me 65% të nxënësve që ishin dakord ose plotësisht dakord. Kjo sugjeron se ChatGPT ndihmon në rritjen e autonomisë së nxënësve, megjithëse në mënyrë të ndryshme sipas nivelit të përgatitjes dhe vetëmenaxhimit të tyre.

Tabela 8. Qëndrimet ndaj etikës dhe politikave për përdorimin e AI në arsim

Nr.	Pyetje	Po (%)	Jo (%)	Nuk jam i sigurt (%)	M	DS
17	A mendon se duhen rregulla të qarta për përdorimin e AI në shkolla?	82%	6%	12%	0.88	0.39
18	A mendon se mësuesit duhet të ofrojnë udhëzime për përdorimin etik të IA?	86%	5%	9%	0.91	0.33

Rezultatet tregojnë për një qëndrim të fortë në favor të vendosjes së rregullave dhe udhëzimeve etike në lidhje me përdorimin e inteligjencës artificiale në arsimin parauniversitar.

Për pyetjen “A mendon se duhen rregulla të qarta për përdorimin e IA në shkolla?”, 82% e nxënësve u përgjigjën me "Po", vetëm 6% me "Jo", ndërsa 12% ishin të pasigurt. Mesatarja e përgjigjeve ishte $M = 0.88$ me $DS = 0.39$, që tregon një konsensus të lartë për nevojën e kornizës rregullative.

Në pyetjen “A mendon se mësuesit duhet të ofrojnë udhëzime për përdorimin etik të IA?”, mbështetja ishte edhe më e lartë, 86% e nxënësve ishin pro, duke reflektuar një pritshmëri të qartë për përfshirjen aktive të mësuesve në edukimin etik rreth teknologjive të reja ($M = 0.91$, $DS = 0.33$).

Shumica e nxënësve theksojnë rëndësinë e udhëzimit më të mirë të përdorimit dhe politikave të qarta që rregullojnë përdorimin e IA në mjediset arsimore.

7.2. Përvoja e nxënësve me ChatGPT në pyetjen e hapur

Shumica e nxënësve e përdorin ChatGPT si një mjet ndihmës për të kuptuar më mirë materialin mësimor dhe për të organizuar idetë, duke parë këtë teknologji jo thjesht si një burim informacioni, por si një bashkëbisedues që ndihmon në procesin e të nxënësve dhe zhvillimin e aftësive të tyre.

- N1: *“E përdor kur nuk kuptoj një temë dhe dua që dikush ta shpjegojë më thjesht dhe më jep shumë informacione dhe ide si t'i bëj dhe më ndihmon shumë me informata.”*
- N18: *“Më ndihmon të organizoj idetë për ese dhe projekte.”*
- N36: *“E përdor më së shumti për kërkim në histori dhe shkencat shoqërore.”*
- N84: *“Kur kam shumë detyra, si ese, por edhe projekte me ide, më ndihmon të nis drejtimin e përgjigjeve.”*
- N11: *“Nuk më duhet të pres që dikush të më ndihmojë, vetëm e pyes ChatGPT menjëherë.”*
- N42: *“Jam bërë më i/e sigurt në shkrim, sepse më tregon si të përmirësoj fjalitë.”*
- N77: *“Më motivon të mësoj më shumë, sepse më bën kurioz të zbuloj më shumë.”*
- N103: *“Kur lodhem nga librat, më pëlqen që mund ta pyes IA-në si mik ndihmës edhe për gjëra private jo vetëm të shkollës.”*
- N14: *“Nuk di gjithmonë si të formuloj pyetjen që dua ta bëj dhe Chat më ndihmon edhe në formulime.”*
- N29: *“Nganjëherë përgjigjet duken të mira, por më vonë e kuptoj që nuk janë të sakta, e sidomos nëse i verifikojmë dalin gabim.”*
- N66: *“Kam frikë se po mësohem shumë të mbështetem tek IA dhe po krijoj varësi shumë se nuk po mundem pa e pyetur për çdo gjë.”*
- N121: *“Më shqetëson nëse përdorimi i tepërt më ndikon në mënyrën si mendoj vetë, sepse duke mos e lodhur veten më lehtë pyes.”*

Nxënësit e përdorin ChatGPT si një ndihmës të vlefshëm për përvetësimin dhe organizimin e njohurive, duke rritur vetëbesimin dhe motivimin për mësim. Ai shërben jo vetëm si mjet teknik, por edhe si bashkëbisedues që mbështet të nxënit emocional dhe intelektual. Megjithatë, ata ndërgjegjësohen për sfidat në formulimin e pyetjeve, rrezikun e informacionit të pasaktë dhe mundësinë e varësisë nga IA.

8. DISKUTIMI I REZULTATEVE

Rezultatet e hulumtimit thuajse janë në një linjë me studimet e mëhershme për këtë çështje. Të dhënat tregojnë se përdorimi i ChatGPT nga nxënësit 14-15 vjeç është shumë i përhapur dhe perceptohet si një mjet efikas për përmirësimin e aftësive të shkruarit, zgjerimin e fjalorit dhe kuptimin më të mirë të teksteve. P.sh, 68% e nxënësve kanë raportuar përmirësim në shkrim dhe 73.3% pasurim të fjalorit, ndërsa 70% ndihen që po u ndihmon në kuptimin e përmbajtjeve komplekse, duke e parë ChatGPT si një "mik digjital" që i motivon të mësojnë dhe i bën më të pavarur.

Megjithatë, nxënësit janë të vetëdijshëm për sfidat që përfshijnë saktësinë e informacionit (68% vlerësojnë se ChatGPT nuk është gjithmonë i saktë), rrezikun e varësisë nga teknologjia (60%) dhe ndikimin negativ në të menduarin e pavarur (56%) (studimi). Kjo vetëdije kritike nënvizon rëndësinë e edukimit digjital dhe etik në shkolla për përdorimin e ndërgjegjshëm.

Nga ana pedagogjike, mësimdhënësit shfaqin një qëndrim më të rezervuar, duke vënë në dukje cilësi më të lartë teknike dhe strukturore të detyrave të dorëzuara, por shqetësime mbi autenticitetin dhe mungesën e reflektimit personal (p.sh., *“Ese shumë të strukturuar për moshën, gjuha teknike diçka që nuk përputhet me nivelin real të nxënësit”*) (studimi). Ata theksojnë se përdorimi i tepruar i IA mund të çojë në ulje të mendimit kritik dhe varësi intelektuale.

Gjetjet përputhen me rezultatet e studimeve të kësaj fushe, si p.sh., Holmes et al. (2023) evidentojnë se IA rrit motivimin dhe personalizimin e të nxënit, por ngre shqetësime mbi autenticitetin dhe uljen e mendimit kritik. Gjithashtu, sipas OECD (2023) IA kërkon mbikëqyrje pedagogjike për të shmangur efektet negative. Ndërsa Schmid et al. (2023) thonë se ka përfitime në lehtësimin e të nxënit dhe pasurimin e fjalorit, ndërkaq mësimdhënësit shqetësohen për mbështetjen e tepërt në teknologji dhe mungesën e zhvillimit të shkathtësive analitike të nxënësve.

ChatGPT dhe mjetet e tjera IA kanë potencial të madh për të përmirësuar të nxënit dhe për të motivuar nxënësit, por përdorimi i tyre duhet të jetë i balancuar dhe i shoqëruar me edukim kritik digjital. Mësimdhënësit duhet të

trajnohen për të identifikuar përdorimin joautentik të IA së dhe të zhvillojnë detyra që nxisin mendimin kritik dhe pavarësinë, duke ruajtur kështu një ekuilibër midis ndihmës teknologjike dhe aftësive autonome (Holmes et al., 2023; OECD, 2023; Schmid et al., 2023).

Ky studim do të kontribuojë në pasurimin e literaturës të kësaj fushe, sidomos në tejkalimin e sfidave për përdorimin e IA në mësimdhënie dhe në nxënie. Gjithashtu, rezultatet e këtij studimi do të hapin perspektivë dhe ide për studime, kërkime të mëtejshme, sa u përket mundësisë dhe sfidave të përdorimit dhe të zbatimit të ChatGBT në mësimdhënie dhe nxënie.

9. Përfundime

Ky studim shqyrtoi çështjen e përdorimit të ChatGPT nga nxënësit 14-15 vjeç në shkollat e mesme të ulëta në komunën e Prishtinës dhe gjeti se kjo tanimë po bëhet praktikë e përhapur me ndikim të rëndësishëm në procesin e të nxënies. Shumica e nxënësve e perceptojnë ChatGPT si një mjet ndihmës që i përmirëson kuptimin e temave, aftësitë e të shkruarit dhe zhvillimin e të menduarit kritik, duke i mundësuar që mësojnë në mënyrë më të pavarur dhe në ritmin e tyre.

Megjithatë, nxënësit dhe mësimdhënësit janë të vetëdijshëm për sfida, si dyshimet mbi saktësinë e informacionit, vështirësitë në përdorimin efektiv, rrezikun për varësi ndaj teknologjisë dhe ndikimin në zhvillimin e të menduarit të pavarur. Mësimdhënësit raportojnë përmirësime në aspektin teknik të punimeve, por kanë shqetësime për autenticitetin dhe reflektojnë shqetësime mbi humbjen e mendimit kritik dhe kreativitetit.

Nga të dyja palët del një nevojë e qartë për udhëzime dhe ndërhyrje pedagogjike që mundësojnë përdorimin etik, të ndërgjegjshëm dhe efektiv të inteligjencës artificiale në arsimin e mesëm. Edukimi digjital dhe zhvillimi i kompetencave në mendimin kritik dhe etik janë elemente kyçe për të siguruar që ChatGPT të përdoret si një mjet që fuqizon nxënësit, pa e zëvendësuar procesin e të nxënies dhe aftësitë intelektuale të tyre.

Çështja e përdorimit të ChatGBT-së nga nxënësit është bërë realitet, por krahas kësaj janë shpërfaqur edhe sfida e dilema të mëdha lidhur me

ndikimin negativ/pozitiv që do ta ketë një përhapje e tillë teknologjike. Kjo çështje, ndikimi negativ ose pozitiv në zhvillimin e nxënësve, sidomos në mendimin kritik, mbetet e hapur dhe e kërkimeve të vazhdueshme nga ekspertët e teknologjisë dhe të pedagogjisë e psikologjisë.

10. Rekomandime

Rekomandohet që institucionet arsimore të hartojnë politika të qarta për përdorimin e IA-së, duke përfshirë trajnim për mësime dhe nxënës, si dhe procese monitorimi për të siguruar integritet dhe zhvillim të qëndrueshëm të kompetencave. Kjo do të ndihmojë në shfrytëzimin e potencialit të ChatGPT si një mjet mbështetës në edukim, duke mbrojtur njëkohësisht cilësinë akademike dhe aftësitë kritike të nxënësve. Përveç kësaj, nga ky studim sugjerohen edhe rekomandime të tjera, si në vazhdim.

Integrimi i IA në kurrikulë: Të përfshihet përdorimi i mjeteve si ChatGPT në mënyrë të strukturuar në kurrikulë, duke siguruar që nxënës të përfitojnë nga potenciali i tyre për personalizim dhe motivim, por edhe të mësojnë kufizimet dhe rreziqet që sjellin.

Promovimi i edukimit kritik dhe etik digjital: Të zhvillohen module të posaçme për edukimin kritik dhe etik digjital, që t'u mësojnë nxënësve të dallojnë informacionin e saktë, të përdorin IA në mënyrë të ndërgjegjshme dhe të ruajnë mendimin e pavarur.

Trajnimi i mësimeve: Të organizohen trajnime të vazhdueshme për mësime, që ata të jenë të aftë të identifikojnë përdorimin joautentik të IA-së në detyrat e nxënësve dhe të krijojnë detyra që nxisin mendimin kritik, analizën dhe kreativitetin.

Mbështetje për nxënës me më pak qasje: Të sigurohet që të gjithë nxënës të kenë mundësi të barabarta për të përdorur teknologjinë, duke adresuar hendekun digjital dhe duke ofruar mbështetje të veçantë për ata që kanë më pak përvojë ose akses në IA.

Monitorimi i ndikimit të IA: Të vendosen mekanizma për monitorimin e ndikimit të përdorimit të IA në të nxënësit, në mënyrë që të identifikohen në

kohë sfidat dhe të ndërmerren masa korrigjuese për të ruajtur balancën mes ndihmës teknologjike dhe zhvillimit të aftësive të pavarura.

11. Referenca

- Cattoni, A., Anderle, F., Venuti, P., & Pasqualotto, A. (2024). How to improve reading and writing skills in primary schools: A comparison between gamification and pen-and-paper training. *International Journal of Child-Computer Interaction*, 39, Article 100633.
<https://doi.org/10.1016/j.ijcci.2024.100633>
- Creswell, J. W. (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
<https://www.scirp.org/reference/ReferencesPapers?ReferenceID=1964849>
- Dwivedi, Y. K., Rana, N. P., Simintiras, A. C., & Ahuja, M. (2023). Exploring AI applications in education: Opportunities and concerns. *Journal of Educational Research and Development*, 42(3), 45–59.
https://pure.tudelft.nl/ws/portalfiles/portal/149817037/1_s2.0_S0268401223000233_main.pdf
- Dida, A. S. (2023). Inteligjenca artificiale në arsimin e Kosovës: Opinion personal.
- Field, A. (2013). *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics: And Sex and Drugs and Rock “N” Roll* (4th ed.). Sage.
<https://www.scirp.org/reference/ReferencesPapers?ReferenceID=2046660>
- Holmes, W., Bialik, M., & Fadel, C. (2023). *Artificial intelligence in education: Promises and implications for teaching and learning*. Center for Curriculum Redesign. <https://discovery.ucl.ac.uk/10168357/>
(doi:10.58863/20.500.12424/4276068)
- Kasneci, E., Seßler, K., Küchemann, S., Bannert, M., Dementieva, D., et al. (2023). ChatGPT for good? On opportunities and challenges of large language models for education. *Learning and Individual Differences*, 103, 102274.
<https://doi.org/10.1016/j.lindif.2023.102274>
- Kohnke, L. (2019). Exploring critical pedagogy and choice in EAP material development: A case study. *The Journal of AsiaTEFL*, 16, 1219–1231.
<https://doi.org/10.18823/asiatefl.2019.16.4.10.1219>

- Lawasi, M., Rohman, V., & Shoreamanis, M. (2024). The use of AI in improving student's critical thinking skills. *Proceedings Series on Social Sciences & Humanities*, 18, 366–370. <https://doi.org/10.30595/pssh.v18i.1279>
- Lo, C. K. (2023). What is the impact of ChatGPT on education? A rapid review of the literature. *Education Sciences*, 13, 410. <https://doi.org/10.3390/educsci13040410>
- Miller, S., Johnson, K., & Allen, P. (2023). Ethical considerations and data privacy in the use of AI tools in education. *International Journal of Ethics in Education*, 15(1), 19–34.
- Mishra, P., & Koehler, M. J. (2006). Technological pedagogical content knowledge: A framework for teacher knowledge. *Teachers College Record*, 108(6), 1017–1054. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9620.2006.00684.x>
- Ray, P. (2023). ChatGPT: A comprehensive review on background, applications, key challenges, bias, ethics, limitations and future scope. *Internet of Things and Cyber-Physical Systems*, 3. <https://doi.org/10.1016/j.iotcps.2023.04.003>
- Russell, S., & Norvig, P. (2016). *Artificial intelligence: A modern approach* (3rd ed.). Pearson Education.
- Sallam, M. (2023). AI in healthcare education: The case of ChatGPT in supporting research and learning. *Journal of Medical Education*, 58(3), 211–220. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC10048148/>
- Schmid, U., et al. (2023). AI literacy in secondary education: Teachers' and students' perspectives. *European Journal of Education*.
- Smith, J., Johnson, L., & Lee, K. (2022). A comprehensive review of cross-validation techniques in machine learning model evaluation. *Journal of Machine Learning Research*, 15, 123–145.
- Sok, L., & Heng, S. (2023). ChatGPT in research and education: Enhancing learning assessment and teaching practices. *Journal of Educational Technology and Development*, 36(2), 89–102.
- Sweller, J. (1988). Cognitive load during problem solving: Effects on learning. *Cognitive Science*, 12(2), 257–285. https://doi.org/10.1207/s15516709cog1202_4

- Turing, A. (1950). Computing machinery and intelligence. *Mind*, 59(236), 433–460.
- VanLehn, K. (2011). The relative effectiveness of human tutoring, intelligent tutoring systems, and other tutoring systems. *Educational Psychologist*, 46(4), 197–221. <https://doi.org/10.1080/00461520.2011.611369>
- Vaswani, A., Shazeer, N., Parmar, N., Uszkoreit, J., Jones, L., Gomez, A. A., Kaiser, Ł., & Polosukhin, I. (2017). Attention is all you need. *Advances in Neural Information Processing Systems*, 30, 5998–6008.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.